

СУРЯДНІСТЬ: ТИПОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ _____

У статті обґрунтовано граматичні особливості сурядності, визначено форми сурядного граматичного зв'язку — співвіднесення та кореляцію. Типологічні ознаки сурядності встановлено на основі аналізу дериватів поліпредикативних паратактичних конструкцій — сурядних сполучень слів.

Ключові слова: паратак西斯, зв'язок, співвіднесення, кореляція, сполучник.

Синтаксичний зв'язок є основною структурною категорією граматики, оскільки ідентифікує форму, граматичний зміст та значення (семантико-синтаксичні відношення) ключового мовного знака — речення, через яке отримує реалізацію система мови. Синтаксичний зв'язок має двояку функцію: ідентифікації та детермінації. Первинність функції ідентифікації полягає в природі атомарних речень: «Світ не можна описати, тільки називаючи всі об'єкти в ньому; необхідно також знати атомарні факти, з яких ті об'єкти складаються (які їх ідентифікують.— В. Б.)... Речення (правдиве чи хибне), яке стверджує атомарний факт, називається атомарним реченням»¹.

В основі зв'язку між компонентами синтаксичної одиниці лежить первинний зв'язок між предметом і мовним знаком. За О. Потебнею, найдавніші мовні знаки були протопредикатами, первинними присудками²; реліктові первинні мовні знаки дійшли до нас у формі вигуків, які визначаємо як еквіваленти речень. Цей зв'язок перебуває біля витоків будь-якого зв'язку, сформованого у *homo loquens*; свідомість людини відображає лінгвалізовані зв'язки і є їхнім продуктом, у найузагальненішій формі вони експліковані синтаксичними одиницями.

Оскільки форма є можливістю структури³, структура факту складається зі структур станів речей⁴. Але ці стани і цю структуру ми виражаємо знаками, бо оперуємо не речами та їхніми станами, а образами. Таким чином, глибинний синтаксичний зв'язок єднає річ і образ, а поверхневий (формалізований) — знаки-образи. Глибинний синтаксичний зв'язок є первинним.

Атомарні речення фіксують атомарні факти. Сукупність атомарних фактів творить уявлення про предмет; першим атомарним фактом є образ, виражений внутрішньою формою слова-протопредиката. Наприклад, *Гр-р-р* на позначення певного звіра (скажімо, ведмедя) виражає факт гарчання, є його символічним

¹ Рассел Б. Вступ // Л. Вітгенштайн. Tractatus logico-philosophicus. Філософські дослідження.— К., 1996.— С. 12.

² Потебня А. А. Мысль и язык.— К., 1993.— С. 102.

³ Вітгенштайн Л. Знач. праця.— К., 1996.— С. 26.

⁴ Там же.— С. 27.

образом. Наступні атомарні речення творять уявлення про звіра (сильний, волохатий і т. д.).

«Усі атомарні речення логічно незалежні одне від одного. Жодне атомарне речення не входить у жодне інше і не сумісне з жодним іншим. Отже, все, що стосується логічного висновку, має справу не з атомарними реченнями. Такі речення можна назвати молекулярними»⁵. Однак від ідентифікації до детермінації більше ніж один крок. «У реченні думку виповідають так, щоб її можна було досягнути чуттями»⁶. При відображенні мовним знаком об'єкта, факту творче начало мовної моделі світу визначене еквівалентністю чуттів у тканині думки. Першим кроком об'єктивації є поєднання предметів і фактів, наступним — пошук дійсного чи уявного взаємозв'язку між ними, який у свідомості людини визначає сутність світу. Ці два кроки формально репрезентовані молекулярними реченнями.

Очевидно, що функція поєднання перебуває у сфері сурядності (паратаксису). Сурядний зв'язок виникає внаслідок паратактичних відношень між синтаксичними компонентами. Введення надрядного терміна «паратаксис» дає змогу розмежувати сутність зв'язку і його граматичну експлікацію. Оскільки незалежність — абсолютна ознака (адже будь-який рівень залежності нівелює паратактичні відношення), то паратаксис утілений тільки в сурядному зв'язку. Сутність граматичної незалежності як ознаки компонента синтаксичної структури полягає в його самостійній синтаксичній функції. Самостійну синтаксичну функцію виявляють тільки предикативні утворення, тобто речення, які можуть входити чи не входити в складніші (поліпредикативні) структури. Отже, сурядний зв'язок — це вільне поєднання незалежних предикативних компонентів на основі паратактичних відношень; це зв'язок складних речень та їхніх дериватів — сурядних сполучень слів.

Українська граматики пов'язує сурядний зв'язок або з формою, ідентифікуючи його за умови наявності сурядних сполучників⁷, або з типом відношень між компонентами, не узалежнюючи сурядність від сполучниковості⁸. Правда, типологічно безсполучниковим сурядним реченням відводять «вузьку сферу» функціонування⁹. Зважаючи на те, що сурядні сполучники можуть виражати і деякі нерівноправні відношення¹⁰, абсолютизація ролі сполучників віддаляє нас від розуміння змісту синтаксичного зв'язку і сутності сурядності. Переоцінка ролі формалізованих сполучних засобів складного речення зумовлює його асиметричне трактування. Зокрема, проблема безсполучниковості виявляє невідповідність трактування складного речення через сполучники, а безсполучникові речення отримують статус формально невизначених або нереченневих конструкцій. Водночас історія сполучників засвідчує їхню роль засобу форми, але не самої форми складного речення, у творенні якої сполучники беруть участь як елементи, накладені вже на готове складне речення з відповідним рівнем

⁵ Рассел Б. Знач. праця.— С. 12–13.

⁶ Вітгенштайн Л. Знач. праця.— С. 29.

⁷ Грищенко А. П. Складносурядне речення в сучасній українській літературній мові.— К., 1969.— 155 с.; Сучасна українська літературна мова. Синтаксис / За заг. ред. І. К. Білодіда.— К., 1972.— С. 387–388; Каранська М. У. Синтаксис сучасної української літературної мови.— К., 1991.— С. 196.

⁸ Кулик Б. М. Курс сучасної української літературної мови.— К., 1961.— Ч. 2.— С. 190; Вихованець І. Р. Граматика української мови. Синтаксис.— К., 1993.— С. 297; Мірченко М. В. Структура синтаксичних категорій.— 2-е вид., перероб.— Луцьк, 2004.— С. 215.

⁹ Вихованець І. Р. Знач. праця.— С. 304–306.

¹⁰ Слинко І. І. Синтаксис сучасної української мови : Проблемні питання.— К., 1994.— С. 599.

диференціації семантико-синтаксичних відношень, увиразнення яких визначає зміст і функцію сполучниковості.

Сполучникова концепція складного речення намагається втиснути його в прокрустове ложе синтаксичних аналітичних морфем (граматичних індексів, сполучників), що семантико-функціонально не здатні передати зміст зв'язку та послідовно експлікувати семантико-синтаксичні відношення. Від такого підходу страждає ціла низка синтаксичних концепцій, зокрема складного речення, зв'язку, моделі речення; він також зумовлює рівень аналізу, типологічні критерії і саму типологію складних речень.

Сурядний зв'язок як формальна ознака складних конструкцій, реалізуючи паратактичні відношення, виявляє їхній зміст — єднальне граматичне значення. Воно визначене природою елементарних молекулярних речень, для яких первинне об'єднання — мета і зміст зв'язку. Отже, сурядний зв'язок творить первинну форму молекулярних речень, яка експлікує єдність подій і фактів. Традиційно в концепції складного речення, що протиставляє сполучниковість безсполучниковості¹¹, сурядність протиставлена підрядності¹², однак підрядність не охоплює всіх різновидів підпорядкування (наприклад, відношень взаємозалежності); більш виправдано на першому типологічному рівні розмежовувати паратак西斯 і гіпотаксис, на наступному ж сурядність диференціюємо з дворядністю-підрядністю.

Така опозиція зумовлена відмінністю між змістом і функцією підрядного і дворядного зв'язку, оскільки перший формує сферу індикативних відношень, другий — сферу відношень детермінації. Підрядний зв'язок є містком між атомарними та молекулярними реченнями, між монопредикативністю і поліпредикативністю (пор. функцію залежних компонентів словосполучень та складно-підрядних речень). До безумовно поліпредикативних (а отже, молекулярних) належать складносурядні і складнодворядні речення. У системі поділу на атомарні й молекулярні речення розмежування відбувається не за типом зв'язку, а за його функцією. Підрядний протиставлений сурядному / дворядному, оскільки функція підрядного зв'язку індикативна, а структурна ніша — підрядні сполучення слів; сфера поліпредикативних конструкцій ґрунтується на дворядному і сурядному зв'язку, функція яких детермінативна та соціативна (єднальна) відповідно. Якщо дворядний виявлений повноцінно у сполученнях слів і сполученнях речень (предикативна пара і складнодворядне речення — наприклад, усіх різновидів відношень каузації), підрядний — у сполученнях слів та рефлексивно у сполученнях речень, то сурядний є зв'язком сполучень речень, більш обмежено функціонуючи у сполученнях слів — так званих однорідних (уживатимемо термін «однорідних») членах речення.

Усі ознаки сурядного зв'язку визначені його функцією об'єднання. Отже, сутністю сурядного зв'язку та його функцією є експлікація єднального значення — найузагальненішої семантики складних структур. Звідси сурядний зв'язок — це спосіб поєднання незалежних предикативних компонентів на основі паратактичних відношень для вираження єднального значення. З цього погляду, прогнозуючи типологічні різновиди сурядності, можна стверджувати, що семантика складносурядних речень не може вийти за межі єднальності; з іншого боку, усі модифікації значень сурядних конструкцій спиратимуться на єднальну семантику та репрезентуватимуть її типологічні варіанти.

¹¹ Грищенко А. П. Зазнач. праця.— С. 18–19.

¹² Там же.

Первинний зв'язок між фактами чи подіями виражає їхню онтологічну єдність: з усієї множини фактів і подій мовець вводить вибрані у спільний для них континуум. Базовий онтологічний компонент світу фактів і подій — час, інтерпретований граматикою через категорію темпоральності. Цілком природно, що фундаментальною ознакою єдності подій є спільний темпоральний континуум — таксис — порядок тривання співвідносних, тобто асоційованих мовцем дій. Очевидно, що таксис є основою та узагальненою формою будь-яких поліпредикативних одиниць зі співвідносними компонентами. В усіх випадках взаємодії складносурядних компонентів, які позначають події¹³, таксис буде виявлено самостійно (при домінуванні темпоральних відношень) чи синкретично (при накладанні відношень, наприклад, каузації). Отже, сфера функціонування як сполучникових, так і безсполучникових сурядних речень визначена первинною єднальною семантикою, експлікованою через таксисне поєднання дій.

Сурядний зв'язок лежить в основі двох типів конструкцій: складносурядних речень та сурядних сполучень слів. Сурядні сполучення слів (однорядні члени речення) репрезентують уніфіковану форму сурядного зв'язку, оскільки виражені непередикативними одиницями — дериватами паратактичних поліпредикативних утворень. Однак саме уніфікація способів і засобів реалізації сурядного зв'язку може дати поживний ґрунт для концептуальних узагальнень щодо його природи й типології.

Звернімося до аналізу сурядних сполучень слів. Оскільки компоненти сурядного зв'язку незалежні, їхні формальні ознаки не беруть участі у творенні сполучень слів. В основі зв'язку лежить семантико-функціональна єдність складників: *У саду росли яблуни, груші, сливи. У саду росли і яблуни, і груші, і сливи.* Як бачимо, у наведених прикладах сполучникові та безсполучникові форми і функціонально, і семантично тотожні. У прикладі *У саду росли то яблуни, то груші, то сливи* сполучник (*то*) не визначає зв'язку, а передає різновид сурядної семантики — розділове значення, яке звужує на наступному типологічному рівні узагальнене єднальне значення: при знятті розділових сполучників однорядна структура виражатиме власне єднальність (порядок). З цього погляду за характером сурядного зв'язку розділові відношення є модифікацією єднальних, сформованими на їхній основі. Немає достатніх підстав виокремлювати типологічний різновид розділовості поряд з єднальним і зіставно-протиставним як окремих тип.

Очевидно, що в основі такого зв'язку лежить функціонально-семантична однотипність (рівнорядність) компонентів, тобто здатність формувати ряд функціонально однотипних структур: *У саду росли яблуни, груші, сливи* (а не *кукурудза, евкаліпти, діти*). В основі поєднання ряду — спільна функція суб'єктів (S) та належність до спільного роду понять (тут — плодови дерева). Другу ознаку можемо ігнорувати, оскільки матимемо на увазі тільки логічно правильні структури, тобто умову, що $K_{is}=1$ (константа логіко-семантична). Таким чином, універсальну логіко-граматичну модель сурядного сполучення слів $P(S_1 + S_2 + + S_3 + S_n)$ (K_{is}) можна спростити до граматичної $P(S_1 + S_2 + S_3 + S_n)$, де P — спільний для суб'єктів предикат. Як бачимо, єдність сурядного сполучення граматично визначена зв'язком кожного елемента ряду (як і всього ряду) зі спільним валентним компонентом речення; сурядне сполучення слів є велантивним¹⁴, тобто закриває

¹³ Див.: Барчук В. Граматична темпоральність : Інтервал. Час. Таксис.— Івано-Франківськ, 2011.— С. 93–97.

¹⁴ Барчук В. Словотвірні особливості девербативів і валентна структура субстантивних синтаксем // Актуальні проблеми українського словотвору.— Івано-Франківськ, 2002.— С. 233–240.

валентну позицію вказаного компонента, який прогнозує не тільки зв'язок і семантико-синтаксичні відношення, а й логічну правильність структури.

Валентними щодо сурядних сполучень слів одиницями є члени речення, виражені дієсловом чи іменником у первинній синтаксичній функції — предиката (попередній приклад), суб'єкта чи об'єкта: *Погожий і теплий день приніс полегшення* — S (Attr₁ + Attr₂); *Він зустрів веселих і щасливих однокласників* — O (Attr₁ + Attr₂).

Визначальною при характеристиці сурядних сполучень постає синтаксична функція елементів структури, оскільки виявляє їхню належність до одного ряду (творює ряд та зміст ряду): єдність суб'єктів, об'єктів, обставин, означень. З іншого боку, категоріальне значення ряду (S, O, Adv, Attr) не впливає на вираження різновиду семантико-синтаксичних відношень у межах узагальненого єднального значення, властивого всьому сурядному сполученню (*Робітник сортував овочі і фрукти; Робітник сортував не тільки овочі, а й фрукти; Робітник сортував фрукти механічно і вручну; Робітник сортував фрукти не тільки механічно, а й вручну* і под.: P (O₁ + O₂); P (Adv₁ + Adv₂). Отже, сурядні сполучення слів — структурно-семантичний тип утворень, бо диференціація семантико-синтаксичних відношень цих конструкцій є наслідком реалізації певних структурних моделей. З погляду сутності сурядного зв'язку (поєднання незалежних (предикативних) компонентів) однорядні сполучення слів не можуть бути виражені предикатами, оскільки їхнє поєднання творить поліпредикативну структуру — складне сурядне речення.

Сурядні сполучення на основі єднального значення передають такі семантико-синтаксичні відношення: власне єднальні та єднально-порівняльні; ці відношення конкретизовані в значеннях перелічення, розділового та градаційного (власне єднальні) чи зіставно-протиставного або зіставного і протиставного (при достатніх засобах розмежування значень на рівні сполучень слів) (єднально-порівняльні). Як структурно-семантичний тип утворень сурядні сполучення можуть поділятися за ознакою відкритості / закритості структури: перелічувальні та розділові ґрунтуються на структурах відкритого ряду, градаційні, зіставні та протиставні — закритого.

Ще однією важливою синтаксичною ознакою сурядних конструкцій є наявність / відсутність граматичних індексів (сполучників). Як власне єднальні, так і єднально-порівняльні сурядні сполучення можуть бути сполучниковими і безсполучниковими: *У саду росли яблуні, груші, сливи. У саду росли і яблуні, і груші, і сливи. Він захоплювався не прозою — поезією. Він захоплювався не прозою, а поезією.*

Особливістю власне єднальних сполучень слів (на відміну від єднально-порівняльних) є їх здатність диференціювати значення через спеціалізовані індекси (семантичні сполучники) як розділове чи градаційне: *У саду росли то яблуні, то груші, то сливи* (групами, рядами). *У саду росли не тільки яблуні, а й груші.*

Отже, сурядні сполучення слів виявляють такі синтаксичні ознаки: загальне категоріальне значення, відкритість / закритість структури, форму зв'язку, сполучниковість / безсполучниковість, тип семантико-синтаксичних відношень.

Аналіз сурядних сполучень слів засвідчує два варіанти поєднання компонентів, або дві форми сурядного зв'язку: співвіднесення, кореляцію. Співвіднесення прогнозує власне єднальні відношення, кореляція — єднально-порівняльні. Сурядний зв'язок у типологічних різновидах відображає єдність форми і змісту

та функціонально-семантичну спеціалізацію засобів і способів вираження паратактичних відношень.

При характеристиці типів сурядного зв'язку на рівні сурядних сполучень слів варто мати на увазі, що диференційні засоби є обмеженими. Оскільки сурядний зв'язок поєднує незалежні з семантико-синтаксичного погляду структури — предикативні компоненти, формальне вираження зв'язку на рівні сполучень слів частково нівельоване не лише через відсутність основних формальних показників — присудків, а також усієї валентної присудкової групи. У сурядних сполученнях слів формально-граматична уніфікація засобів відбулася внаслідок деривації (стягнення) паратактичних поліпредикативних конструкцій. Зросли роль і функціональне навантаження семантико-граматичних і структурних засобів, особливо в безсполучникових сурядних сполученнях слів.

Співвіднесення — така форма сурядного зв'язку в сполученнях слів, що виражена функціонально-семантичною єдністю компонентів; функціонально-семантична єдність визначена спільним категоріальним значенням (спільною синтаксичною функцією) та належністю до певного роду понять (спільною лексико-семантичної групи). Наприклад: *яблуні, груші, сливи* — суб'єктне значення, конкретне поняття — плодове дерева. Загалом родову спільність понять як критерій розмежування типу зв'язку можемо ігнорувати, оскільки вона на формальну реалізацію моделі співвіднесення не впливає, а є необхідною ознакою синтаксичного рівня моделювання як логіко-семантична константа. Семантична відповідність — необхідна умова моделювання будь-яких синтаксичних одиниць; однак для формальної моделі визначальною є функціонально-синтаксична єдність складників.

Символічна модель співвіднесення передбачає вказівку на тип сурядного зв'язку та функцію компонента в реченні (при цьому його словоформне вираження можна не брати до уваги, оскільки морфологічні показники не залучені до творення зв'язку, а частиномовне значення виявлене як синтаксична функція), урахування засобів зв'язку та реалізацію структури (відкрита / замкнута). Наприклад: *Зелений безмежний степ лежав перед очима* — S (Attr₁ + Attr₂), *Він читає газети й журнали* — P (O₁ + й O₂), *Микола, Галина й Василь — студенти* — P (S₁ + S₂ + й S₃), *Він працював не лише натхненно, а й з радістю* — P [не лише Adv₁ + а й Adv₂], де Attr — означення, O — об'єкт, S — суб'єкт, Adv — обставина; й, не лише, а й — граматичні індекси (сполучники); () — відкритість структури сурядного сполучення; [] — закритість структури сурядного сполучення; + — зв'язок співвіднесення; P, S — валентні компоненти структури.

Індекси в сурядних сполученнях можуть бути спеціалізованими чи неспеціалізованими (облігаторними чи факультативними). Факультативні індекси не визначають типу сполучення, наприклад, *і (й)*, *і* можуть не братися до уваги, облігаторні визначають тип сполучення (напр., *не лише, а й* — градаційне). Варто зазначити, що сполучники можуть указувати на семантико-синтаксичні відношення тільки на останньому типологічному рівні, їхні різновиди функціонують у межах власне єднальних чи єднально-порівняльних відношень та відповідно у структурах зі зв'язком співвіднесення та кореляції.

При кореляції однофункціональність компонентів сурядного сполучення є обов'язковою, але не достатньою умовою виникнення зв'язку; функціональна однотипність повинна мати додаткову ознаку — форму порівняння. Кореляція — тип сурядного зв'язку в сполученнях слів, що виражений функціонально-семантичною єдністю компонентів у формі порівняння. Оскільки засоби вираження порівняння в сурядних сполученнях обмеженіші, ніж у сурядних речен-

нях через відсутність присудків, диференціація відношень на зіставні чи протиставні не завжди можлива, і вони узагальнені як зіставно-протиставні. Це зумовлено вагомішою роллю предикатів при кореляції, ніж при співвіднесенні в базових структурах — складних сурядних реченнях.

Основним засобом вираження порівняння при паратаксії є заперечення. Воно може бути антонімічним чи неантонімічним, граматичним (з експліцитним запереченням) чи смисловим (з імпліцитним запереченням). Граматична форма заперечення — прерогатива предиката, невласне предикатне вираження заперечення є обмеженим. Так, антонімічне порівняння типово представлене запереченням: *У деканаті чергували не хлопці, а дівчата. Студенти садили не яблуні, а груші* (моделі: P [neg S₁ / a S₂]; P [neg O₁ / a O₂], де «/» — зв'язок кореляції). Ці конструкції є дериватами таких структур: *Хлопці не чергували в деканаті, У деканаті чергували дівчата; Студенти не садили яблунь, Студенти садили груші*.

Як бачимо, заперечення передає порівняння, а антонімічність представлена лексико-семантично (*яблуні / груші; хлопці / дівчата*). Антонімічне порівняння експлікує протиставлення. Якщо зняти лексико-семантичну опозицію, порівняння буде неантонімічним (*Не сумний, а сердитий прийшов Микола додому; Працювали не в городі, а на подвір'ї*), а конструкція виражатиме зіставні відношення: S [neg Attr₁ / a Attr₂]; P [neg Adv₁ / a Adv₂].

Попередній приклад показує, що заперечення, яке стосується атрибута, наближає атрибут до предикативної функції (імплікує семантично складне речення). Однак цього може й не відбуватися: *Не чорне, а жовте курча знайшлося*. В усіх випадках уживання граматичного заперечення сполучник є недиференційованим (тобто зіставно-протиставним), а його вживання — факультативне. Пор.: *не хлопці / дівчата; не яблуні / груші; не в городі / на подвір'ї* і под. Протиставлення передають антонімічна, а зіставлення — неантонімічна кореляції.

Якщо заперечення не граматичне, а смислове (імпліцитне), тоді саме наявність зіставно-протиставного сполучника вказує на тип відношень, однак розмежувати зіставність чи протиставність складно: *Молодий, але бувалий, Іван мав авторитет у ровесників; Співає мати ніжно, але сумно* (моделі: S [Attr₁ / але Attr₂]; P [Adv₁ / але Adv₂]). Сполучник *але* не протиставний, а зіставний із семантикою допустовості і може бути замінений на сполучники *зате, однак*. Проте такі сурядні сполучення слів нечисленні. При нечітко вираженому семантичному запереченні (наприклад, *ніжно, але сумно*) зв'язок наближається до співвіднесення, а значення тяжіє від еднально-порівняльного до власне еднального: *Співає мати ніжно, сумно*.

Це не суперечить поділу сполучників за критерієм контрастності / неконтрастності значення, що виникає між компонентами сурядної структури, на зіставні і протиставні¹⁵. Водночас слід зазначити, що сполучник є засобом, що доповнює, а не творить формально і семантично вже складену конструкцію зі зв'язком кореляції, який опертий на порівняльні відношення сурядних компонентів. Отже, з погляду формальної функції сурядні сполучники можна поділити на сполучники співвіднесення і сполучники кореляції.

Загальний аналіз типів зв'язку в сурядних сполученнях слів дає можливість зробити висновок про вибірковість стягнення паратактичних конструкцій. При співвіднесенні, як найзагальнішому, найпростішому типі сурядного (а відповідно будь-якого синтаксичного) зв'язку з мінімальною кількістю чинників (єдина

¹⁵ Див.: *Городенська К.* Сполучники української літературної мови.— К., 2010.— С. 58–64.

умова — функціонально-семантична єдність складників), процес деривації відбувся рівномірно і стягненню можуть підлягати всі паратактичні конструкції зі спільним для ряду валентним компонентом. Кореляція, вимагаючи вираження порівняльних відношень, на рівні сурядних сполучень слів представлена спорадично. При кореляції можемо ідентифікувати порівняльні відношення тільки при використанні основних, найтиповіших засобів зв'язку; в інших випадках вони нечіткі. Стягнення багатьох паратактичних конструкцій зі зв'язком кореляції до сурядних сполучень слів неможливе (пор.: *Селяни працюють у полі, Лісоруби працюють у лісі, Рибалки працюють у морі; Хтось захоплюється поезією, Хтось захоплюється драмою, Хтось захоплюється прозою і под.*).

Сурядний зв'язок на рівні сполучень речень має більшу кількість формальних модифікацій, очевидно, передає ширший спектр власне єднальної та єднально-порівняльної семантики й контамінацію синтаксичних відношень, зокрема й у напрямку до іншого типу молекулярних речень — складнодворядних (маємо на увазі синкретизм, наприклад, єднальної і каузальної семантики). Проте зазначені форми зв'язку, співвіднесення і кореляція, є основою їхньої побудови.

(Лвано-Франківськ)

V. M. BARCHUK

PARATAXIS: TYPOLOGICAL ASPECT

In the article the grammatical features of parataxis are characterized. It is suggested that paratactic relations are realized in the paratactic connectivity of the two forms: corresponding and correlation. The typological types of parataxis are determined on the base of the structural, semantic, grammar functional properties of the uniform of the sentences.

Key words: parataxis, connectivity, corresponding, correlation, conjunction.